

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Голова Приймальної комісії
Валентина ЯКУБІВ
«18» травня 2026 р.

ПРОГРАМА
вступного випробування з дисципліни
Комплексний іспит з педагогіки
для зарахування на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора філософії
за спеціальністю **A1 Освітні науки**
на основі освітнього рівня магістра
(освітньо-кваліфікаційного ступеня спеціаліста)
при прийомі на навчання у 2026 році

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника
Протокол № 4 від 18 травня 2026 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з комплексного іспиту з педагогіки є перевірка рівня теоретичної та методологічної підготовки вступників, виявлення сформованості їхніх педагогічних компетентностей, здатності до наукового осмислення освітніх явищ і процесів, а також відбір осіб, найбільш підготовлених до навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти – ступенем доктора філософії – за спеціальністю А1 Освітні науки в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника у 2026 році.

Програма вступного випробування охоплює основні питання комплексного іспиту з педагогіки, які відображають базові теоретичні положення педагогічної науки, її категоріально-понятійний апарат, закономірності, принципи, зміст і сучасні тенденції розвитку освіти, а також містить перелік рекомендованої літератури для самостійної підготовки вступників.

Поданий перелік питань, винесених на вступне випробування, дає змогу вступникові систематизувати, узагальнити й актуалізувати набуті знання, окреслити коло ключових проблем педагогіки та зосередити увагу на найбільш важливих аспектах підготовки до складання іспиту.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме ефективному пошуку, добору й опрацюванню наукових, навчальних і навчально-методичних джерел, необхідних для якісної підготовки до вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Нормативні документи про освіту

1. Закон України «Про освіту» (чинна редакція), його значення для школи і педагогічних працівників.
2. Система української освіти: принципи, види, рівні освіти, типи закладів освіти (згідно із Законом України «Про освіту» (чинна редакція).
3. Ключові компетентності особистості як спосіб реалізації мети повної загальної середньої освіти (Закон «Про освіту», р. II, ст. 12).
4. Основні положення Закону України «Про повну загальну середню освіту» (чинна редакція).
5. Закон України «Про повну загальну середню освіту» про рівні, строки та форми її здобуття (р. I).
6. Типи закладів повної загальної середньої освіти (характеристика за Законом «Про повну загальну середню освіту», р. V, ст. 35).
7. Закон України «Про позашкільну освіту», його роль у вдосконаленні роботи закладів позашкільної освіти.
8. Основні засади реформування загальної середньої освіти відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (від 14.12.2016 р., № 988 р.).
9. Основні положення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (від 14.12.2016 р., № 988 р.).
10. Закон України «Про вищу освіту» та його роль у підготовці педагогічних працівників (чинна редакція).
11. Основні положення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні.

Історія педагогіки

Педагогічна думка XVII – початку XX ст.

1. Педагогічна теорія Я.-А. Коменського.
2. Проблеми розвитку особистості у педагогічній спадщині Г. Сковороди.
3. «Вільне виховання» в педагогічній системі М. Монтесорі.
4. М. Грушевський про українську мову й українську школу.
5. Антропоцентризм як провідна ідея творчості К. Ушинського.
6. Полікультурність – головний принцип педагогічної позиції М. Драгоманова.

Педагогічна думка XX - початку XXI ст.

1. Гуманістична педагогіка В. Сухомлинського.
2. С. Френе: школа успіху і радості.
3. Вальдорфська школа: ідея цілісного виховання (Р. Штайнер).
4. Концепція соціально-особистісного виховання А. Макаренка.
5. Виховний ідеал Г. Ващенко.

Загальні основи педагогіки

1. Педагогіка в системі наук про людину. Об'єкт, предмет, функції та

завдання педагогіки.

2. Основні категорії педагогіки, їх коротка характеристика.
3. Структура та основні галузі педагогіки. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Наукові дослідження: різновиди, проблема, мета, завдання, об'єкт, предмет.
5. Програма дослідження: структура документу, основні пункти, етапи дослідження. Гіпотези дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні.
6. Характеристика методів науково-педагогічного дослідження.
7. Спостереження: види, переваги і недоліки, роль спостерігача.
8. Експеримент: види (констатувальний, формувальний, природний, лабораторний) та основні етапи проведення.
9. Співвідношення понять «людина», «особа», «індивід», «особистість» та «індивідуальність».
10. Характеристика основних понять теми «Розвиток, виховання і формування особистості».
11. Соціальна суть особистості, фактори, які впливають на її формування.
12. Загальні закономірності розвитку і соціалізації особистості.
13. Роль спадковості та середовища у формуванні особистості.
14. Поняття про формування особистості. Роль виховання у цьому процесі.
15. Вікова періодизація психічного розвитку особистості. Вікові та індивідуально-типологічні особливості розвитку особистості та їх урахування в освітньому процесі. Поняття про акселерацію та ретардацію.
16. Гра, навчання, праця як види діяльності. Діяльність учня в освітньому процесі та її види. Сутність та характеристика навчальної діяльності школяра.
17. Учитель, як організатор освітнього процесу у ЗСО, його функції. Закон України «Про освіту» про права й обов'язки педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників (розділ IV).
18. Педагогічна культура учителя сучасного ЗСО: сутність поняття, складові педагогічної культури.
19. Сутність поняття «педагогічна майстерність учителя»; структура і рівні педагогічної майстерності.
20. Педагогічна техніка учителя: сутність поняття, основні компоненти, шляхи формування педагогічної техніки.
21. Зовнішня техніка вчителя (загальна характеристика).
22. Поняття про внутрішню техніку педагога (загальна характеристика).
23. Спілкування в педагогічній діяльності. Складові спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Бар'єри педагогічного спілкування.
24. Стилi педагогічного спілкування учителя, їхня характеристика.
25. Техніка мовлення вчителя як складова техніки спілкування з учнями.
26. Умови ефективності та шляхи вдосконалення професійного мовлення вчителя.
27. Поняття про академічну доброчесність, особливості й умови її забезпечення в закладі освіти (закони України «Про освіту», р. V та «Про повну середню освіту», р. VI).

1. Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості.
Мета виховання.
2. Сутність, зміст і структура процесу виховання, його мета і завдання.
Поняття виховного впливу та взаємовпливу.
3. Закономірності виховання, їх характеристика.
4. Принципи виховання, їх характеристика.
5. Поняття про методи виховання, різноманітні підходи до їх класифікації.
6. Методи формування свідомості особистості (коротка характеристика).
7. Методи організації діяльності і формування досвіду громадської поведінки (коротка характеристика).
8. Методи стимулювання діяльності і поведінки, їх характеристика.
9. Зміст процесу виховання.
10. Системний підхід у структуруванні змісту національного виховання.
11. Основні напрями виховання.
12. Національно-патріотичне виховання дітей і молоді у світлі Наказу МОН України № 527 від 06 червня 2022 р. [Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України.].
13. Самовиховання: сутність, методи і прийоми. Педагогічне керівництво самовихованням учнів. Концепції виховання й самовиховання.
14. Поняття про науковий світогляд, його основні риси, шляхи формування.
15. Завдання та зміст розумового виховання. Знання, уміння та навички як основа розумового виховання.
16. Завдання, зміст і форми морального виховання дітей і молоді.
17. Система трудового виховання в школі. Профорієнтація, її характеристика.
18. Економічне виховання учнів, його роль у підготовці школярів до трудової діяльності. Форми економічного виховання в школі.
19. Мета, завдання й зміст естетичного виховання школярів.
20. Зміст і форми фізичного виховання учнів у школі.
21. Завдання, зміст і форми правового виховання учнів.
22. Завдання, зміст і форми екологічного виховання учнівської молоді.
23. Форми організації процесу виховання.
24. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Колективні творчі справи.
25. Виховна взаємодія «вчитель-учень». Партнерство школи і сім'ї у вихованні учнів.
26. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Форми і методи роботи школи з батьками учнів.
27. Педагогіка партнерства: педагогічно доцільна (суб'єкт-суб'єктна) взаємодія, концептуальні основи та принципи. Рівні та форми організації партнерської взаємодії.

Дидактика

1. Дидактика як теорія освіти і навчання. Парадигми освіти і навчання (гуманістична, особистісно-орієнтована, компетентнісна, рефлексивна).

2. Поняття про процес навчання, його двобічний характер.
3. Характеристика структури процесу засвоєння знань. Пізнавальний інтерес, умови його розвитку у навчанні. Етапи та рівні засвоєння знань.
4. Види навчання, їх характеристика.
5. Закономірності та суперечності процесу навчання.
6. Поняття про принципи навчання та їх характеристика.
7. Зміст освіти в сучасній школі: сутність та основні поняття. Знання, уміння, навички, компетентності.
8. Поняття про принципи навчання. Характеристика трьох з них (за вибором вступника).
9. Поняття про методи навчання, Загальні вимоги до вибору методів навчання.
10. Методи організації та проведення навчально-пізнавальної діяльності, їх характеристика.
11. Методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності.
12. Методи контролю і самоконтролю в навчанні, їх характеристика.
13. Поняття про засоби навчання, їх класифікація та характеристика.
14. Технічні засоби навчання (візуальні, аудіальні, аудіовізуальні, мультимедійні, інформаційно-комунікаційні).
15. Інноваційні технології та методи навчання в ЗСО (загальна характеристика).
16. Поняття і види педагогічних технологій (розвивальні, проєктні, проблемні, ігрові, інтерактивні).
17. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.
18. Поняття про форми організації навчання, їх класифікації.
19. Урок як основна форма організації навчання.
20. Типи і структура уроків за дидактичною метою.
21. Підготовка вчителя до уроку.
22. Нестандартні уроки в системі форм організації навчання та їхні особливості.
23. Активні (соціально-психологічні) форми організації навчального процесу, їх різновиди: тренінг, диспут, ділова гра, круглий стіл, олімпіада, конкурс, виставка учнівської творчості.
24. Позаурочні форми навчання: факультативні заняття, семінари, практикуми, секції, навчальні екскурсії, предметні гуртки, додаткові групові, індивідуальні заняття, домашня навчальна робота учня.
25. Поняття про контроль навчання, його функції. Види, форми і методи контролю. Рівні навчальних досягнень учнів та їх характеристика. Критерії і норми оцінювання успішності учнів. Поточне, тематичне та підсумкове оцінювання.

Управління та контроль у сфері освіти (школознавство)

1. Управління в системі освіти. Управлінська діяльність.
2. Стили керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний).
3. Корпоративна (організаційна) культура.
4. Принципи та функції управління і керівництва в освіті.
5. Методи управління в освіті.

6. Поняття про громадське самоврядування та державно-громадське управління у сфері освіти, його принципи, види (закони «Про освіту», р. VIII, ст. 80 та «Про повну загальну середню освіту», р. IV, ст. 127.).
7. Органи державного управління у сфері освіти і їх повноваження (за Законом «Про освіту», р. VIII).
8. Органи управління у сфері загальної середньої освіти, їхні завдання та повноваження (за Законом «Про повну загальну середню освіту», р. VI).
9. Учніське самоврядування, його види. Органи учнівського самоврядування. Демократичне управління і лідерство в учнівському самоврядуванні. Формальні та неформальні групи учнів.
10. Самоврядування працівників, батьківське самоврядування в закладі освіти: сутність понять, організація та повноваження (Закон «Про повну загальну середню освіту», р. IV, ст. 28, 29, 30).
11. Педагогічна рада ЗСО, зміст і організація її роботи (Закон «Про повну загальну середню освіту», р. V, ст. 40).
12. Сутність поняття «інституційний аудит», його мета й особливості проведення в закладі середньої освіти (закони «Про освіту», р. V та «Про повну загальну середню освіту», р. VI).
13. Методична робота в ЗСО, її роль у зростанні педагогічної майстерності вчителів.
14. Планування роботи ЗСО. Види планів у закладі середньої освіти.
15. Повноваження, обов'язки, особливості обрання на посаду керівника закладу середньої освіти (відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту», р. V, ст. 38, 39).

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року: постанова Кабінету Міністрів України від 30 липня 2024 р. № 864. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/864-2024-%D0%BF#Text>
2. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. / Упоряд.: Воротникова І.П., Чайковська Н.В. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 456 с.
3. Задорожна-Княгницька Л. В., Тимофєєва І. Б. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. для здоб. вищої освіти. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с.
4. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с
5. Історія зарубіжної педагогіки: конспект лекцій / Упорядники: Л.В. Маляр, М.І. Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. 64 с.
6. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. №988-Р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p#Text>.
7. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р (в редакції

розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2022 р. № 893-р). [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text)

8. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: наказ Міністерства освіти і науки України 06 червня 2022 року № 527. [URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text](https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text)
9. Княжева І. Педагогіка: навчальний посібник. Одеса, 2023. 110 с.
10. Лаппо В.В. Педагогічна майстерність: навч. посіб. Івано-Франківськ: НАІР, 2025. 330 с.
11. Мосіяшенко В.А., Задорожна Л.В., Курок О.І. Історія педагогіки України в особах: навч.посібник. 2020. 266 с.
12. Назаренко О. М. Педагогіка : навч. посібн. НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2022. 146 с.
13. Педагогічні засади цифрової трансформації закладів професійно-технічної освіти: навч. посібник / Г.І. Калачова, О.В. Козлова; Запорізька педагогічна академія, 2025. 180 с..
14. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. №1556 – VII. Визнання конституційними окремих положень від 11.03.2026, підстава - va02p710-26. [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text).
15. Про освіту: Закон України від 05.09.2017. р. Редакція від 01.01.2026, підстава - 4695-IX. [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text).
16. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 13.07.2020 р. Редакція від 17.01.2026, підстава 4609-IX. [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text).
17. Про позашкільну освіту: Закон України від 22.06.2000 Редакція від 12.04.2026, підстава - 4789-IX. [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text).
18. Про професійну освіту: Закон України № від 21.08.2025. Редакція від 01.03.2026, підстава - 1206-IX. [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text)
19. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13.12.2022. [URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2834-20](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2834-20)
20. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г., Чистякова І. А. Практикум з історії педагогіки: навч.-метод.посіб. [для студ. закл. вищої освіти]. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.
21. Теоретичні засади розвитку інноваційної діяльності університетів у контексті стійкого розвитку : монографія / Ю. Скиба, О. Жабенко, В. Ковтунець, О. Отич, Л. Червона О. Ярошенко; за ред. Ю. Скиби. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2025. 127 с.
22. Управління закладом освіти: Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко, В.В. Крижко, О.С. Боднар, В.В. Радул, О.М. Старокожко, Ю.І. Кондратенко. 2-е вид. перероб. І допов. Бердянськ: БДПУ, 2022. 506 с.
23. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с.
24. Цюняк О.П., Довбенко С.Ю. Педагогічна інноватика: *навчально-*

методичний посібник. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2019. 190 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника.